

Číslo 374
Název Výzdoba průčelí Zemské banky
Autor [Jan Preisler](#)
Realizace [A. Neuhauser, Innsbruck](#)
Datace 1910
Adresa Praha, Na Příkopě 857 / 18
GPS 50,0859; 14,4265

Umístění umístěno v exteriéru. Budova bývalé Zemské banky je součástí zástavby městského obvodu Praha 1 a je situována v centru města v místní části Staré Město, v ul. Na Příkopě. Mozaikové obrazy jsou instalovány na hlavním pohledovém severozápadní průčelí hlavním a dále na severovýchodním boční průčelí do ul. Nekázanka, vždy nad okny v úrovni čtvrtého nadzemního podlaží. Mozaiky jsou před působením vlivů okolního prostředí částečně chráněny dekorativním kamenným rámem.

Rozměry výška: 150 cm, šířka: 450 cm

Materiál sklo>štípané (Mozaiky jsou sestaveny ze štípaných skleněných kostek o přibližné velikosti 15 mm x 10 mm. Použité sklo je zakalené. Místy jsou na povrchu skla bubliny. Na mozaikách jsou použity kostky se zlacením.)

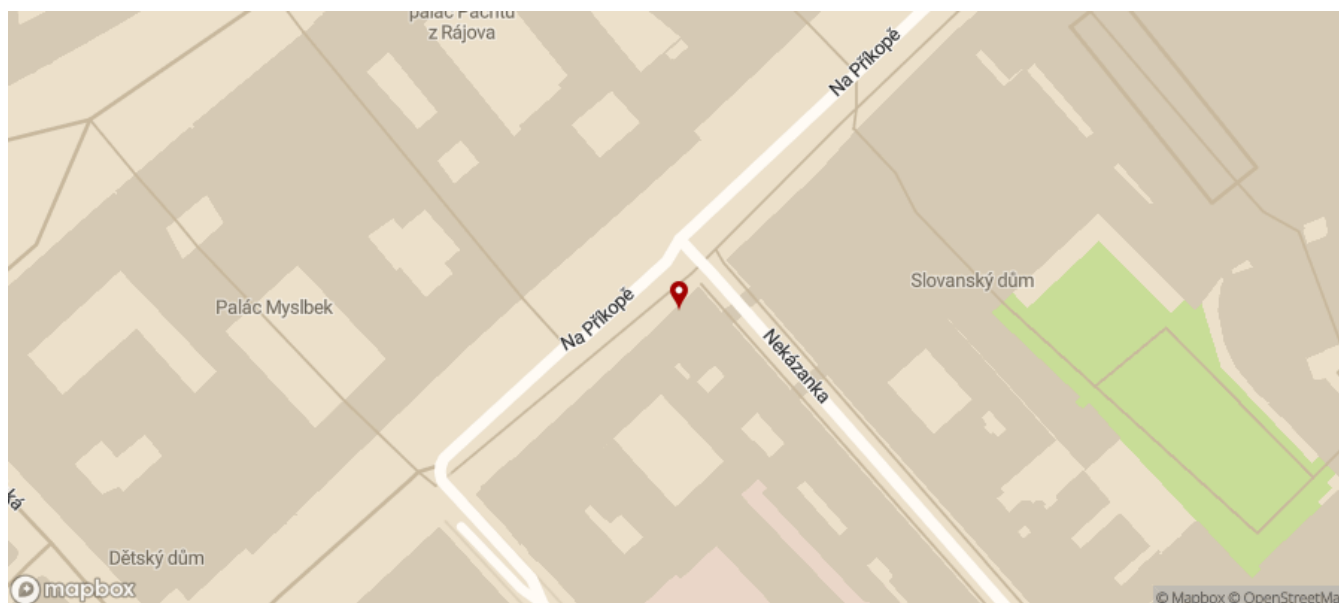
Stav dobrý (2014)

Poškození Budova bývalé Zemské banky (dnes ČSOB) je v dobrém stavu, bez viditelných statických či jiných závažných poruch. Prvky bohatého dekorativního architektonického členění fasád jsou na povrchu znečištěny prachovými depozity a exhalacemi. Na povrchu skla nebyly zaznamenány známky korozního poškození ani znečištění (platí pro pohledovou stranu). Zlacení je na několika jednotlivých kostkách poškozeno. Biologické napadení nebylo zaznamenáno.

KUČEROVÁ, Irena, KŘENKOVÁ, Zuzana a ŘÍHOVÁ, Vladislava (eds.). Výzdoba průčelí Zemské banky. České mozaiky [online]. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze a Univerzita Pardubice, © 2024. [cit. 18.10.2024]. Dostupné z: ceskemozaiky.cz/zaznam/374

8/2012

FOTODOKUMENTACE AKTUÁLNÍHO STAVU

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

8/2012

TEXT HESLA

Budova původní Zemské banky království českého byla vystavěna v roce 1896. Peněžní ústav si brzy koupil i protější dům, snesl jej a v letech 1911–1912 na jeho místě pořídil přístavbu s peněžní a cukerní burzou. Autorem návrhu architektury je Osvald Polívka, který při komponování průčelí musel reagovat na svůj starší projekt protějšího domu Zemské banky, který zdobí mozaikové kompozice situované do lunetové římsy, zde na nové stavbě jsou již mozaiky uvolněny a zasazeny do prostor mezi okny čtvrtého a pátého podlaží objektu. Tři kompozice zdobí čelní fasádu, jedna je vložena do bočního průčelí. Návrhy na scény, které měly „alegoricky vyjádřit působení peněžního ústavu“ vytvořil už v roce 1909 Jan Preisler. Musel se v nich vyrovnat s kompozičním omezením, které ho přinutilo do ležatě obdélných polí zasadit jen sedící nebo klečící postavy. V pojetí zadání postupoval spíše volně. Na hlavním průčelí zakomponoval do středového panelu dvě figury – muže s kladivem a ženu s jablky, představující snad alegorie Práce a Hojnosti. V pravém panelu se nachází postava klečícího staršího muže, který ukazuje malému chlapci město v dálce. V levém panelu sedí mladík sledující let velkých ptáků. Tyto dva obrazy by mohly být symboly Mládí a Dospělosti. Na boční fasádě budovy je zasazena scéna česáčů jablek. Jan Preisler vytvořil pro tyto mozaiky drobné pastelové skici, dále figurální uhlové studie podle živých modelů i konečný návrh v technice olejomalby a obrysová kartony určené pro realizaci. Zhotovení mozaiky bylo na podzim roku 1909 zadáno firmě Tiroler Glasmalerei- und Mosaikanstalt z Innsbrucku. V květnu následujícího roku byly mozaikové kompozice dokončeny.

PRAMENY

Soukromý archiv firmy Tiroler Glasmalerei, Innsbruck, Kniha objednávek 1909–1911, s. 42–45 (1910).
Katalog fotografií realizovaných mozaik, návrhů a skic II; Katalog für die Mosaik-Mappen, Mappe XVI, č. 74–83.

LITERATURA

Faktografický sborník vývoje Ústředí uměleckých řemesel v letech 1952–1972. Praha, 1974, s. 72.
KNĚŽŮ KNÍŽOVÁ, Michaela, KŘENKOVÁ, Zuzana, ŘÍHOVÁ, Vladislava, ZLÁMALOVÁ CÍLOVÁ, Zuzana, KUČEROVÁ, Irena, NOVÁK, Michal a ZLÁMAL, Martin. *Topografický výzkum exteriérových skleněných mozaik v ČR - odborná mapa se zaměřením na jejich výskyt a poškození* [online]. FCHT VŠCHT Praha, ©2015 [cit. 16. 7. 2018]. Dostupné z: <http://mozaika.vscht.cz/data/pha01016.html>
KŘENKOVÁ, Zuzana a ŘÍHOVÁ, Vladislava. Evropská tradice a počátek novodobé mozaiky v Čechách a na Moravě. *Theatrum historiae*. 2017, č. 20, s. 193–222.
MATĚJČEK, Antonín. *Jan Preisler*. Praha: Melantrich, 1950, s. 82–83, obr. 178–184.
Nová budova Zemské banky království Českého v Praze II. *Architektonický obzor*. 1912, roč. 11, č. 12, s. 6–7.
POCHE, Emanuel, BENEŠOVÁ, Marie, HLAVÁČEK, Luboš, KONEČNÝ, Dušan, NOVÝ, Otakar, WITTLICH, Petr. Praha našeho věku. Panorama, 1978, s. 21.
POŠVA, Rudolf. *Plastika a mozaika v průčelích Osvalda Polívky*. Praha, 1985. Disertační práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury.
POŠVA, Rudolf. *Plastika a mozaika v průčelí Osvalda Polívky*. *Umění*. 1987, roč. 25, č. 5, s. 449–459.
PRAHL, Roman a ŠÁMAL, Petr. *Umění jako dekorace a symbol. Výzdoba reprezentačních staveb Prahy v éře historismu, secese a moderny*. Praha: Gallery, 2012, s. 16.
VLČEK, Pavel. Sakař, Josef. In: VLČEK, Pavel (ed.). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha: Academia, 2004, s. 570.
WITTLICH, Petr. *Česká secese*. Praha: Odeon, 1982, s. 242.
ZIMMETER, Kunibert. *Die Tiroler Glasmalerei- und Mosaikanstalt. Ein Rückblick anlässlich des fünfzigjährigen Gründungsjubiläums 1861–1911*. Innsbruck, 1911, s. 57.

ARCHIVNÍ FOTODOKUMENTACE

POCHE, Emanuel, BENEŠOVÁ, Marie, HLAVÁČEK, Luboš, KONEČNÝ, Dušan, NOVÝ, Otakar, WITTLICH, Petr. Praha našeho věku. Panorama, 1978, s. 21.

Záznam zpracován v rámci projektu [„Technologie údržby a konzervace mozaiky Posledního soudu a metody restaurování-konzervování středověkého a archeologického skla“ \(DF12P01OVV017\)](#) programu Národní a kulturní identity (NAKI), financovaného Ministerstvem kultury ČR. Projekt byl realizován Vysokou školou chemicko-technologickou v letech 2012–2015.
